

MASEHET TEMURA PEREK 1: AKOL MEMİRİN

Masehet Temura

Yaprak Temura sözcüğü “amara”, yani “değiş-tokuş etmek” ile bağlantılıdır.

2

Masehet Temura esas olarak *korban*ların değiş-tokuş edilmesi konusuyla ilgilenmektedir ve ismi de buradan kaynaklanır.

Kutsal Tora’mız, bir hayvanı *korban* olarak adayan kişinin, onu başka bir hayvanla değiştirmesini yasaklar. Örneğin, Reuven, bir boğayı *korban* olarak adanmışsa, “Vazgeçtim; onun yerine diğer boğayı *korban* olarak kullanacağım” demesi yasaktır. Ve eğer Reuven buna rağmen *korban* olarak ayırmış olduğu boğayı bir başkasıyla değiştirirse, Tora bu durumdaki kanunu açıkça belirtmiştir: “*Hem o hem de yerine konmak istenen hayvan kutsal olacak; [ilk hayvan, kutsiyetinden] kurtarılamayacaktır!*” (Vayikra 27:10). Hayvanların her ikisi de *korban* olarak kutsaldır. İkinci hayvan da kutsiyet kazanır; ama ilk hayvan kutsiyetini korur.

Rabenu Behaye (o pasuktaki açıklamasında) buna şöyle açıklık getirir: Tora bunu yapmayı yasaklamıştır, çünkü bazı insanlar bir hayvanı *korban* olarak adadıktan sonra bundan pişman olup, adanmış olduğu kaliteli hayvanı kullanmak yerine, daha zayıf veya yaşlı bir hayvanı *korban* olarak kullanmak isteyebilir. Bu nedenle Tora, *korban*lar söz konusu olduğunda onu değiştirmek şeklinde bir olanak olmadığını söylemektedir. Hatta zayıf bir hayvan bile, daha güçlü ve kaliteli bir hayvanla değiş-tokuş edilemez.

Tanrı’nın İsmi’ni Boş Yere Kullanmamak

Yaprak Herkesin bildiği gibi, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın İsimlerinden herhangi birini gereksiz yere kullanmak yasaktır.

3

Peki, ya bir kişi, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın İsimlerinden birini yanlışlıkla ağzına aldıysa? O zaman ne olur?

Rambam (*Ilhot Şevuot* 12:11) bu kişinin derhal, Kutsal ve Mübarek Tanrı’ya yönelik övgü ve yüceltme sözleri söylemesi gerektiğini yazar. Böylece bu sözler, ağzından çıkarmış olduğu *A-Şem*’in İsmi’ne bitleştirilmiş ve Tanrı’nın İsmi boş yere ağza alınmamış olur. Örneğin eğer bir kişi “*A-Şem*” İsmi’ni söylemişse, hemen ardından “*Baruh U Leolam Vaed*” (Mübarektir O Ebediyen) demelidir.

Tanrı’nın İsmi’ni boş yere kullanmanın yasak olduğunu nereden biliyoruz?

Bet Şearim

Bet Şearim kasabası, Emek Yizreel bölge konseyine dâhil olup, Hayfa’nın güneydoğusunda, Ramat Yişay’ın yanında kuruludur. 1926 yılında, Yugoslavya’dan *aliya* yapmış on aile tarafından kurulmuştur. Su tedarikinde yaşanan zorluklar nedeniyle kasabada yalnızca

üç aile kalmıştı, ama 1936 yılında, Erets-Yisrael’de doğmuş, “*A-Noar A-Oved VeA-Lomed*” (çalışan ve öğrenen gençlik) üyesi olan, “*İrgun Efrayim*” adlı bir grup kasabaya katılmış ve geçim sağlayacak bazı tarım dallarını geliştirmişlerdir.

**H a r i t a
Üzerinde**

Devamı
177’de

Tabii ki On Emir’de böyle söylenmektedir: “Tanrı’n A-Şem’in İsmi boş yere ağzına alma” (Şemot 20:7 ve Devarim 5:11).

Ayrıca Kutsal Tora’mız şöyle talimat vermektedir: “Tanrı’n A-Şem’den kork ve O’na ibadet et” (Devarim 6:13). Ve Rambam’ın (*Sefer A-Mitsvot, Mitsvat Ase 4*) açıkladığı üzere, Tanrı’dan korkma *mitsvasının* bir parçası da O’nun İsmi’ni boş yere ağza almamaktır.

Unutulan Ayak

Yaprak

4

Tsidkiyau ailesinin fertleri, Yeruslayim’deki akrabalarının evinde oturmuş, sevinç ve keyif içinde *Seder* gecesini kutlamaktaydı.

Babalar, *Pesah-korbanını* yemeyi biran öncetamamlamaları için aile fertlerini sıkıştırıyorlardı, zira kutsal Tora’mız, “*Ve ondan, sabaha kadar [hiçbir parça] bırakmamalısınız*” (Şemot 12:10) diye emretmektedir. Aniden,

Pesah-korbanının ayaklarından birinin, *matsa* yığınının altında kalıp gözden kaçtığını ve onu vaktinde yemeyi unuttuklarını fark ettiler!

Şimdi ne yapmaları gerekiyordu? Çocuklar babalarına sordular ve babalar cevap verdiler: Tora’da “*Ve ondan, sabaha kadar [hiçbir parça] bırakmamalısınız; ve [buna rağmen] ondan sabaha kadar artan [herhangi bir parça olursa, onu] yakmalısınız*” diye yazılı.

Kim Kimdir?

Yisrael’in Büyükleri

Habad Hasidizm’inin yedinci *Admor*’udur. Yirminci yüzyılın en büyük Yahudi liderlerinden olup, gerek Erets-Yisrael’de gerekse de tüm dünyada Yahudi dünyası üzerinde muazzam etki sahibidir. Ukrayna’da Habad Hasid’i olan bir ailenin çocuğu olarak doğmuş ve Habad *Admor*larının altıncısı olan *Admor A-Rayats*’ın (Rabi Yosef Yitshak) kızıyla evlenmiştir. II. Dünya Savaşı’nın patlak vermesiyle Avrupa’dan kaçarak Amerika Birleşik Devletleri’ne yerleşmiş, orada kayınpederi tarafından Habad’ın merkezi kurumlarının yönetimine atanmıştır. Kayınpederinin vefatının ardından, Hasidler tarafından onun halefi olarak seçilmiştir.

Lubaviçer Rebbe, veya İbranice

kullanımıyla “A-Rabi MiLubaviç”, dünyada Yahudi bilincinin Yahudiler arasında yayılması için çok çalışmıştır. Çok sayıda Tora kurumu kurmuş, “*Şelihim*” (“*şaliah*”, yani “elçi” adı verilen görevliler) projesini oluşturmuş ve bu şekilde, Tora ve Yahudilikten uzak Yahudilere Tora’yı tanıtmaya faaliyetlerine önyak olmuştur. Bu çalışmalarıyla, en öne çıkan Yahudi liderlerden biri haline gelmiştir. Aralarında toplum için çalışanlar, hatta devlet liderleri de dâhil olmak üzere, çok sayıda insan onun tavsiye ve *berahaları* almaya gelirdi.

Rabi, Maşiah’ın gelişinin çok yakın olduğu inancının güçlendirilmesi çağrısında bulunmuştur.

**Rabi
Menahem
Mendel
Şneorson
Lubaviçer
Rebbe**
(5662-5734)
(1902-1994)

“Artık sabah oldu! O zaman gelin, ayağı yakmak için bahçeye çıkalım” dedi çocuklar. Ancak babaları, Yom Tov’un (bayram günü) kutsiyetinin, *Pesah-korbanından* arta kalan kısımların yakılması *mitsvası* nedeniyle ikinci plana itilmediğini söylediler. Tora’nın kastettiği, yakma işlemini şimdi değil, Yom Tov sona erdikten sonraki sabah yapmak gerektiği idi. Bu nedenle pasuk “sabah” sözcüğüne iki kez yer vermektedir (“*Ve ondan, sabaha kadar [hiçbir parça] bırakmamalısınız; ve ondan sabaha kadar artanı yakmalısınız*”). Amaç, *korbandan* arta kalanları, ikinci sabahta yakmak gerektiğini öğretmektir.

Teruma Bilmecesi

Yaprak

5

Öğrenciler oturmuş, heyecanla bekliyorlardı. Önceki hafta Rabi Şimşon onlara özel bir bilmece vaat etmişti ve şimdiye kadar onları hiç hayal kırıklığına uğratmamıştı.

“Sevgili çocuklar! İşte bilmece: Bir yasağı ihlal ettim, ama başarılı olamadım. Ben kimim?” Sınıftan hayret sesleri yükselmeye başladı. Böyle bir şey nasıl olabilirdi?

Rabi Şimşon onları sakinleştirerek sözlerine devam etti: “Bu bilmeceyi tek başınıza çözmeyi başaracağınızı sanmıyorum. Size yardım edeceğim. Gelin hayalimizde, bir meyve bahçesi sahibinin evine doğru yola çıkalım. Kendisi, portakallarından *teruma* ayırmak üzere. Bildiğiniz gibi, *teruma*, tarım ürünlerinden Koenlere verilmesi gereken paydır. Şimdi; bu dostumuz, biraz bozulmuş olan meyveleri *teruma* olarak ayırmak ve iyi portakalları kendisine saklamak istiyor. Aslında Tora bunu yapmasına izin vermiyor, ama dostumuz, kötü eğilimine karşı gelemiyor ve *teruma* olarak bozuk portakalları ayırıyor.

“Bu durumda kanun nedir?”

“Rava’nın görüşüne göre, Tora’nın yapmamayı emrettiği bir şey söz konusu olduğunda, insanlar bunu yapsa bile, yapılan işlem geçersizdir! Bu kurala baktığımız zaman, dostumuzun yaptığı *teruma* ayırma işlemi de geçersizdir. Ve buna rağmen dostumuz bir yasağı ihlal etmiştir! Neden? Çünkü Tora’nın isteğine aykırı davranmıştır!

“Talmud’da bu konu, ‘*I avid, la maane*’ (yaptıysa [bile] işe yaramaz) terimiyle anılır.”

Rabi Şimşon öğrencilerinin eksik bilgilerini tamamladı ve onlara şöyle dedi: “Ancak şunu bilmelisiniz ki, *teruma* söz konusu olduğunda, Tora’da özel bir pasuktan öğrendiğimize göre, böyle bir durumda da *teruma* ayırma işlemi geçerli olur. Buna karşılık, böyle bir öğretinin olmadığı diğer durumlarda bu kural gereğince, yapılan işlem geçersiz olur. İşte bilmece tam da böyle bir durumdan bahsediyor!”

Bet Şearim (devam)

Kasabaya bu isim, antik Bet Şearim kentinin ardından verilmiştir. Bet Şearim, Mişna ve Talmud döneminde Sanedrin’in oturduğu yeri. Burası, Aşağı Galil’de, deniz seviyesinden 137 metre yükseklikte bir yerdir.

Antik Bet Şearim’e ilk olarak MÖ dokuzuncu yüzyılda, Yisrael Krallığı döneminde yerleşilmiştir. Burada bulunan en eski inşaat bulguları Kral Ordus (Herod) dönemine aittir.

Harita Üzerinde

Devamı
179’da

Geride Dönen Saban

Yaprak

6

“Reuven! Bay Zerah’ın her sabah, köyün kenarında oturan fakir adama gelip ona bir saban getirdiğini fark ettin mi?”

“Evet, Hayim, fark ettim. Ayrıca akşam vakti tekrar gelerek sabanı geri aldığına da gördüm. Bunu her gün yapıyor. Akşam sabanı alıyor ve sabah tekrar geri getiriyor. Acaba bunu neden yapıyor?”

“Bilmiyor musun? Bu saban,

Bay Zerah’ın, fakir adama vermiş olduğu borca karşılık ondan aldığı rehin mal. Kutsal Tora’mız, eğer borç alan bir kişi, borç karşılığında rehin olarak verdiği bir mala ihtiyaç duyuyorsa, borcu veren tarafın bu malı, kullanması için ona geri vermesi gerektiğini ve iş bittikten sonra onu tekrar alabileceğini emrediyor. Bu nedenle Bay Zerah sabanı her sabah getiriyor. Bu sayede fakir adam sabanla ihtiyacı olan işi yapabiliyor. Akşam olduğunda da Bay Zerah tekrar gelerek, onun gün içinde artık ihtiyaç duymadığı sabanı tekrar rehin olarak alıyor.”

“Öyleyse bundan ne kazancı var?”

“İki şey. Birincisi; *Şemita* yılı sona erdiğinde, vadesi gelip de henüz ödenmemiş olan borçlar iptal olur. Ama eğer borç karşılığında bir rehin alındıysa, borç iptal olmaz. İkincisi, fakir adamın bu dünyadaki yüz yirmi yılı dolduktan sonra, rehin mal Bay Zerah’ın elinde kalacak ve borcunu onu satarak tahsil edebilecek.”

Kim Kimdir?

Yisrael’in Büyükleri

Yirminci yüzyılın en önemli dini düşünürlerinden, bir *rav*, *roş yeşiva* ve filozoftur. Rav Soloveyçik, Brisk kökenli meşhur bir hahamlar hanedanına mensuptur. Ayrıca Habad Hasidizm’inin düşünce sisteminden ve “*Tora im dereh erets*” (dünyevi meşgaleler eşliğinde Tora; bkz. sayfa 62) akımından da etkilenmiştir. Berlin Üniversitesi’nde öğrenim görmüş ve felsefe doktorası almıştır. Daha sonraları Amerika Birleşik Devletleri’ne göç etmiş, Boston’a yerleşmiş ve orada “Rabi Yitshak Elhanan” *yeşivasında roş yeşiva* olarak görev yapmıştır. Kalabalık kitleler onun *deraşa* konuşmalarını dinlemek

üzere akın akın gelirdi.

Rav Soloveyçik, Amerika Birleşik Devletleri’nde Tora’nın Yahudiler arasında yaygınlaştırılması ve reformla mücadele için çok çalışmıştır. Dindar-milliyetçi “*Mizrahi*” hareketine katılmıştır ve bu harekete mensup en büyük hahamlardan biri olarak kabul edilir.

Derin felsefi öğretilerine, kitaplarında ve yaptığı *deraşa* konuşmalarının özetlerinde yer verilmiştir. Bu öğretilerde Rav Soloveyçik, çağdaş düşünceyi, Brisk ekolünün öğrenimsel düşünce yollarıyla birleştirmiş ve birçok kişi için ilham kaynağı haline gelmiştir.

**Rabi
Yosef Dov
Soloveyçik**
(5663-5753)
(1903-1993)

Rabi Yohanan ben Nuri ve Raba Bar Avua

Yaprak

7

Bu yazımızda, içinde bulunduğumuz yaprakta isimleri geçen bir *Tanna* ve bir *Amora*'nın hayatları hakkında kısa bilgiler alacağız.

Rabi Yohanan ben Nuri: Üçüncü *Tannaim* neslinde yaşamış bir *Tannadır*. Rabi Akiva'nın yakın arkadaşıydı ve çok büyük bir bilgeydi. O kadar ki, denizde kaç damla olduğunu hesaplayabilecek düzeydeydi! Rabi Yohanan ben Nuri son derece fakirdi ve Tora'yı büyük sıkıntılar içinde öğrenmişti. O kadar yüksek bir düzeye sahipti ki, Hahamlarımız (*Avot DeRabi Natan*, perek 40), rüyasında Rabi Yohanan ben Nuri'yi gören kişinin *hasidutla* (Tora'yı yüksek standartta uygulayarak) davranmaya nail olacağını söylemişlerdir.

Raba bar Avua: İkinci *Amoraim* neslinde yaşamış bir *Amoradır*. Nasilerden (*Sanedrin* başkanları) oluşan bir aileye mensuptu ve *Amora Rav*'ın öğrencisi, *Amora Rav Nahman*'ın hocasıydı. Mehoza şehrinde olduğu dönemde, Raba bar Avua, önde gelen *dayan*lardan (yargıçlar) biriydi. O da son derece fakirdi ve Eliyau A-Navi ona görünmüş ve onu zenginleştirmişti.

Kurtlar ve Korban

Yaprak

8

Tsidkiyau ailesinin evinde büyük bir telaş vardı. Ailenin babası, büyük çocuklarıyla birlikte, sürüden kuzuları kapmaya çalışan kurtları kovalamaktan daha yeni dönmüştü. Biraz sakinleştikten sonra, birkaç kuzunun bu olay sırasında yaralanmış olduğu anlaşıldı. Bu kuzular arasında, ailenin babasının *Ola-korbanı* olarak adanmış olduğu bir kuzu da vardı. Şimdi bu kuzu bir *baal mum* (bedensel kusuru olan bir hayvan) haline gelmişti.

Birkaç gün sonra baba bir miktar para aldı ve bununla, *Ola-korbanı* olmasına niyetlendiği bu kuzu için *pidyon* yaptı; yani onu para karşılığı kutsiyetinden kurtardı. Şimdi elindeki bu para kutsiyet kazanmıştı ve bununla *Ola-korbanı* olarak başka bir kuzu satın alacaktı. Yaralanan kuzuyu ise kesti ve pazardaki kasap dükkânında en yüksek fiyatı veren müşteriye sattı.

“Baba” diye sordu oğullarından biri. “Geçen yıl bana, *baal mum* haline gelen bir *Behor-korbanının*, artık kutsal olmamasına rağmen kasapta satılamayacağını, çünkü önceleri *korban* sınıfında olan bir kuzuya bu şekilde davranmanın yakışık almadığını söylemiştin. Öyleyse *baal mum* haline gelmiş bir *Ola-korbanını* bu şekilde satmak nasıl mümkün oluyor?”

Bet Şearim (devam)

Buradan ilk bahis, Yosef ben Matatyau'nun yazılarında yer alır. Bu yazılarda Bet Şearim, Kral I. Agripas'ın kızı Prenses Berniki'nin topraklarının bulunduğu yer olarak geçer. Talmud edebiyatında buradan “Kefar Şearim” olarak bahsedilir. Aramca ismiyse “Bet Şaray” veya “Bet Şarayin” şeklindedir.

Bar Kohba isyanının sonucunda,

Yahudiler güneyden Galil bölgesine doğru akın akın göç etmeye başlamışlardı. Bunların arasında çok sayıda *talmid haham* da yer alıyordu. II. ve III. yüzyılda Yahudi dünyasının önde gelen manevi otoritesi olan Rabi Yeuda A-Nasi, başında olduğu *bet midraşı* ve *Sanedrin*'i Bet Şearim'e taşımıştır.

Harita
Üzerinde

Devamı
181'de

Babası açıkladı: “Bu satış, *korbanın* kendisinin yararına yapıldığı için onu yapmak serbesttir. Çünkü onun için yüksek bir bedel karşılığında *pidyon* yapabilmemin tek sebebi, kuzuyu kasapta satıp karşılığında yüksek bir bedel alabileceğimi biliyor olmamdı ve böylece *korban* olarak yüksek kaliteli başka bir hayvan satın almak için yeterli miktarda param var. Ama *baal mum* haline gelmiş bir *Behor-korbanının* yerine başka bir *korban* getirilemez; dolayısıyla bunu yapmaya izin yoktur.

Bir Korbanın Yerine Bütün Sürü

Yaprak

9

Bu yazımızda ilginç bir *alahayı* öğreneceğiz.

Masehet Temura, *korban* olarak ayrılmış hayvanları başka hayvanlarla değiş-tokuş etme konusunu (İbranice: *amara*) ele alır. Kutsal Tora’mız bir *korban* sahibinin, onu başka bir hayvanla değiştirmesini yasaklamaktadır ve eğer kişi bunu yapmaya kalkarsa, yeni hayvan da *korban* kutsiyeti kazanır, ama önceki hayvanın kutsiyetinde bir değişiklik olmaz. Böyle bir durumda *korban* sahibi her iki hayvanı da *korban* yapmalıdır!

Bir adam bir kuzuyu *korban* olarak adanmıştı. Birkaç gün sonra “Bu kuzunun *hulin* (kutsal olmayan, sıradan bir hayvan) olmasını istiyorum ve onun yerine tüm sürümü *korban* yapacağım!” dedi.

Komşularından biri onu duymuştu. Ona “Şimdi ne olacak, biliyor musun?” dedi. “Hem ilk kuzuyu hem de tüm sürünü *korban* yapmalısın.” Bu arada diğer bir komşu tartışmaya katıldı ve “Belki de öyle değildir?!” dedi. “Belki de Tora böyle bir durumu kastetmemiştir. Belki sadece tek bir hayvana karşılık tek bir hayvan verilmesini yasaklamış, ama bir hayvana karşılık birkaç hayvan verilmesini yasaklamamıştır?”

İşte bu yaprakta yer alan *mişna*, tam da bu durum hakkında *Tannalar* arasındaki bir görüş ayrılığını aktarmaktadır. *Tanna Kama* (*mişnadaki* ilk *Tanna*), tüm sürünün kutsal olduğunu söylemektedir; buna karşılık Rabi Şimon’a göre, *amara* ile kastedilen sadece bir hayvana karşılık bir hayvanın verilmesidir.

Babasını Arayan Çocuk

Yaprak

10

Çok uzun yıllar önceydi. Yirmeyau adlı bir çocuk, sersemlemiş ve kafası karışık bir halde yürürken görüldü. Başını iki eliyle tutuyordu ve ona bakan herkes, onun ne yapacağını bilemediğini kolayca görebiliyordu.

Bu çocuğun *behor* ağabeyi onu böyle telaşlı bir halde görünce “Ne oldu?” diye sordu.

“Bana verecek bir atın var mı?” dedi çocuk.

“At mı? Ne için?”

“Dinle! Yaklaşık bir saat önce babamızdan ayrıldık, değil mi? O bir *Hatat-korbanı* gerçekleştirmek üzere Yerusalayim’e doğru yola çıkmıştı. Bir dakika önce bahçeye girdim ve onun, *korban* olarak adanmış olduğu hayvanı yanına almayı unuttuğunu gördüm! Hayvanla birlikte at üstünde hızla gidip onu babamıza getirmemiz gerekiyor!”

“Sakinleşebilirsin sevgili kardeşim” dedi ağabeyi ve açıkladı: “Babamızın *korban* olarak adadığı hayvan hamileydi. Hayvan yavruladıktan sonra, *alahı*, *korban* sahibinin, *Hatat-korbanı* olarak hayvanın kendisini veya yavrusunu kullanma hakkına sahip olduğunu belirtiyor. Babamız da bu nedenle hayvanı bırakıp, yanına yavrusunu aldı.”

Korban Yerine Deve

Yaprak

II

Artık hepimizin bildiği gibi, bir hayvanı *korban* olarak adanmış olan bir kişinin onu başka bir hayvanla değiş tokuş etme yetkisi yoktur ve eğer bunu yaparsa bir yasağı ihlal etmiş olur.

Bir zamanlar, çeşitli sebeplerden dolayı, bebekliğinden beri Yahudi olmayanların arasında büyümüş ve Tora'nın kanun ve emirleri hakkında neredeyse hiçbir şey bilmeyen bir Yahudi vardı. Büyüdüğü zaman Yahudilerle birlikte yaşamaya başladı ve bir *korban* gerçekleştirme fırsatına sahip olduğu için çok sevindi. Bu Yahudi kalktı ve bir kuzuyu *korban* olarak adadı.

Daha sonra kendi kendine şöyle düşündü: “Kuzu küçük bir hayvan. Deve ondan çok daha büyük. Kuzuyu bir deveyle değiş tokuş edip, devenin kuzu yerine *korban* olacağını bildirmem daha doğru olur.” Adamcağız devenin *korban* edilebilecek bir hayvan olmadığını bile bilmiyordu!

Acaba bu Yahudi'nin yaptığı şey, *beşogeg* (bilmeden, kasıtsız bir şekilde) ihlal edilmiş bir yasak olarak kabul edilir mi?

Hayır!

Neden? Çünkü *temura*, bir hayvanın yerine başka bir hayvanı koymak demektir. Başka bir deyişle, *korban* olarak ayrılmış bir hayvanın yerine, *korban* olmaya uygun başka bir hayvanı adamaktır. Oysa deve *korban* olmaya zaten uygun değildir. Dolayısıyla burada herhangi bir *temura* işlemi yapılmış değildir!

Bet Şearim (devam)

Sanedrin o dönemde en yüksek ruhani kurumdu. Burada görkemli binalar inşa edilmiştir. Bunlardan biri de “Bazilika” adı verilen binadır. Bu binanın duvarlarının uzunluğu yaklaşık kırk

metreydi ve içinde büyük bir salon, sıra sütunlar ve büyük bir platform yer alıyordu. Binanın kalıntıları günümüzde kadar ulaşmıştır ve bazılarına göre *Sanedrin*'in oturduğu yer burasıydı.

**Harita
Üzerinde**

Devamı
183'te

“Me Hata” Nasıl Hazırlanır?

Yaprak

12

“Me hata”, yani “paklama suyu”, Yahudilerin manevi saflığı korumaya özen gösterdikleri dönemler için çok önemliydi. Çünkü bir ölü nedeniyle *tame* olmuş bir kişi, üzerine *me hata* serpilmediği sürece Bet-Amikdaş’a giremez ve *korban* yapamazdı.

Me hata, içine *para adumanın* (kızıl inek) külünün karıştırıldığı sudur. *Para aduma* kesilir, ardından yakılır ve bunun sonucunda elde edilen küller suyla karıştırılır.

Bir suyu, *tame* kişileri arındırmaya uygun bir *me hata* haline getiren süreç nedir?

Bu yaprakta öğrenilen *mişnada*, *para adumanın* küllerini suyun üzerine dökmek gerektiği ve bu yapıldığı zaman suyun *me hata* haline geldiği söylenmektedir. Ancak eğer küller bir kabın içine konur ve ardından kaptaki küllerin üzerine su eklenirse, bu karışım, *tame* insanları arındırma özelliğine sahip bir “*me hata*” haline gelmez.

Korbanlar Arasındaki Fark

Yaprak

13

Bu yapraktaki *mişnada*, bir birey tarafından adanmış bir *korbanla*, toplumsal bir *korban* arasındaki bazı temel farklardan bahsedilmektedir.

Gelin, bunlardan birkaç tanesini öğrenelim.

Bireysel bir *korban* (İbranice: “*korban yahid*”) olarak hem erkek hem de dişi hayvanlar kullanılabilir. Buna karşılık, toplumsal bir *korban* (İbranice: “*korban tsibur*”) sadece erkek hayvanlarla gerçekleştirilir.

Gerçekleştirilme vakitleri Şabat olan *korban tsiburlar*, Şabat kurallarına göre önceliklidir. Başka bir deyişle, o gün Şabat olmasına rağmen, *korban* olarak işlemleri gerçekleştirilir. Buna karşılık bir *korban yahid* hiçbir zaman Şabat günü gerçekleştirilemez.

Korban tsibur sınıfındaki *korbanlar*, *tuma* kanunlarına göre de önceliklidir. Şöyle ki, eğer etrafta manevi açıdan saf olan hiç Koen yoksa, Koenler bu *korbanları*, *tame* olmalarına rağmen gerçekleştirirler. Ancak bir *korban yahid* hiçbir zaman *tame* haldeki Koenler tarafından gerçekleştirilemez.

MASEHET TEMURA
PEREK 2:
YEŞ BEKORBENOT

Sözlü Tora'yı Yazıya Geçirmek Neden Yasaklanmıştır?

Yaprak

14

Bu yaprakta “*Tora ŞeBeal Pe*”, yani Sözlü Tora'yı yazıya geçirme yasağını öğreniyoruz. “*Tora ŞeBihtav*”, yani “Yazılı Tora” olarak adlandırılan Tanah'ın dışındaki tüm Tora bilgisi, *Tora ŞeBeal Pe* sınıfındadır. Buna, *Mişna*, *Gemara* ve başka kaynaklar dâhildir. Sözlü Tora'yı yazıya geçirmek yasaktı. Yisrael'in Hahamları, Tora'nın verilişinden ancak bin beş yüz yıla yakın bir süre sonra, nesillerin zayıflamaya ve insanlar artık tüm ayrıntıları hatırlamakta güçlük çektikleri için bazı bilgilerin unutulmaya başladığını görmüşler, bu nedenle *Tora ŞeBeal Pe*'nin yazıya geçirilmesi için özel bir izin çıkarmışlardır.

Acaba *Tora ŞeBeal Pe*'yi yazmak neden yasaklanmıştı?

Ran (Rabenu Nisim, *Megila* 14a, Rif'in açıklamalarının bulunduğu sayfa) bunu şöyle açıklar: *Tora ŞeBeal Pe*, *Tora ŞeBihtav*'ın açıklaması ve tefsiri olduğundan, bu açıklamaların nesilden nesile aktarımının, öğrencinin doğrudan hocadan öğrenmesi yoluyla gerçekleştirilmesini temin etmek üzere bunları yazıya geçirmememiz emredilmiştir. Sadece kitaptan öğrenen bir kişi, konuyu yanlış bir şekilde anlayabilir; ama bir öğretmen öğrencisine öğrettiği zaman, onun konuyu doğru bir şekilde anlayıp anlamadığını görebilir. Aynı şekilde öğrenci de sorular sorup, kendi mantığına göre zor görünen noktalara işaret ederek, *alahaların* esas niteliklerini sonuna kadar anlayabilir.

Bet Şearim (devam)

Diğer arkeolojik bulgular arasında, Yerusalayim'e dönük bir yapıya sahip, sütunlarla desteklenmiş bir sinagog ve Erets-Yisrael'de açığa çıkarılmış en görkemli mezarlıklardan biri de yer almaktadır. Bu mezarlık, bir mağara içinde dallanıp budaklanan bir mezarlar sistemi şeklindedir ve mezar yerlerinin üzerinde,

Yahudi yazıtları ve bazı kutsal eşyaların resimleri vardır. *Mişna* Hahamları ve *Mişna*'nın derleyicisi Rabi Yeuda A-Nasi burada gömülüdür.

Sanedrin'in Tsipori'ye aktarılmasıyla birlikte Yahudi nüfusu azalan Bet Şearim, dördüncü yüzyılda yakılıp yıkılmıştır.

**H a r i t a
Üzerinde**

SON

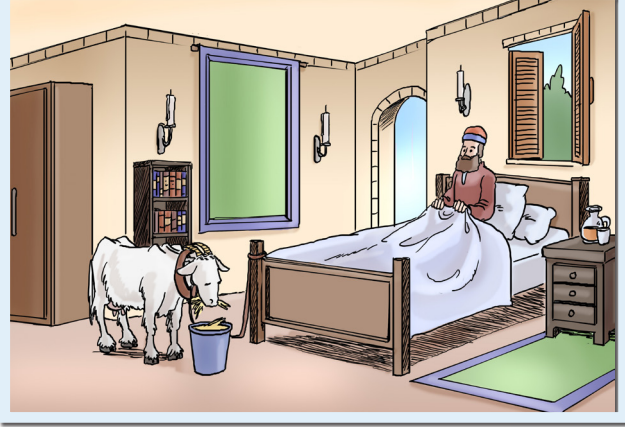
Yatağa Bağlanan Keçi

Yaprak

15

Gemara, önceki nesillerin büyüklüğünü ve yüksek manevi düzeylerini öğretmek amacıyla bir olayı anlatmaktadır.

Bir *Hasid* kalbinde rahatsızlık hissetmişti. Doktorlara danıştıktan sonra, kendisine, sağlığına kavuşabilmesinin tek yolunun sıcak keçi sütü içmek olduğunu söylediler. Bu amaçla *Hasid*'in evine bir keçi getirdiler ve onu yatağın ayağına bağladılar.

Ertesi sabah *Hasid*'in arkadaşları onu ziyarete geldiler ve keçiye gördükleri zaman “Evde hırsız varken biz hasta mı ziyaret edeceğiz?” dediler. Bu sözleriyle keçiye kastediyorlardı, çünkü Hahamlarımız, Erets-Yisrael’de keçi yetiştirmeyi yasaklamışlardı. Bunun sebebi keçileri kontrol altında tutmanın çok zor olması ve keçilerin sürekli olarak başkalarına ait otlaklarda otlamalarıydı. *Hasid*'in arkadaşlarının keçiden “hırsız” diye bahsetmelerinin nedeni buydu. Ayrıca *Hasid* de, yasağa rağmen evinde keçi beslediği için arkadaşlarının gözünde şüpheli duruma düşmüştü.

Arkadaşları, hasta *Hasid*'in tüm eylemlerini kontrol ettiler ve onun her türlü günah açısından temiz ve *tsadik* biri olduğunu, tek yanlısının eve bir keçi sokmak olduğunu gördüler. *Hasid*'in, tek kabahati buydu ve bu “kabahat” de zorunluluktan kaynaklanıyordu.

Buradan, eski nesillerin ne kadar yüksek düzeyli insanlar olduğunu görüyoruz.

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Sanz-Klausenburg Hasidizm'inin ilk *Admor*'udur. Netanya şehrindeki Kiryat Sanz semtinin ve “Laniado” hastanesinin kurucusudur. Köklü bir *Hasid* ailesinin çocuğu olarak doğmuş ve henüz on üç yaşındayken Haham olarak *alaha* kararları verme yetkisiyle donatılmıştır. Holokost sırasında eşini ve on bir çocuğunu kaybetmiş, kendisi de gönderildiği kamplarda büyük sıkıntı ve eziyetlere göğüs germek durumunda kalmıştır. En zor zamanlarda bile *mitsvaları*, hafif-ağır demeden, istisnasız olarak gözetmeye özen göstermiştir. Holokost'tan sonra, Holokost kurtulanlarına yardımcı olmak ve yersiz-yurtsuz kalanların barındığı kamplarda

onların rehabilitasyonunu sağlamak için faaliyet göstermiştir. Amerika Birleşik Devletleri'ne geçmiş ve orada Holokost kurtulanlarına yönelik birkaç Tora kurumu kurmuştur. Yıllar sonra Erets-Yisrael'e çıkmış ve Netanya'da Kiryat Sanz ve “Laniado” hastanesinin kuruluşu için çalışmıştır. Bunu, Holokost sırasında bulunduğu bir *neder* (vaat) nedeniyle yapmıştır. Bu *nederde*, eğer kurtulursa Yahudilerin hayatlarını kurtarmak için faaliyet göstereceğini söylemişti.

Kitapları arasında “*Divre Yatsiv*” adlı *ŞuT* eseri, “*Şefa Hayim*”, “*Ets Hayim*” ve başka eserler sayılabilir. Yaşamı ve kişiliği “*Amud A-Eş*” adlı kitapta anlatılmaktadır.

Rabi
Yekutiel
Yeuda
Halberştam
(5665-5754)
(1905-1994)

Kayıp Alahalar

Yaprak

16

Gemara, Moşe Rabenu için tutulan yas dönemi içinde Yisrael halkının üç bin *alahayı* unuttuğunu anlatmaktadır! Bene-Yisrael, Yeoşua bin Nun'a başvurarak "Göklere sor; unutilan *alahaları* sana öğretsinler" dediler. Ancak Yeoşua onlara bir pasukla cevap verdi: "**Lo başamayim i**" – "[Tora artık] Göklerde değil". Başka bir deyişle, Tora verildikten sonra, Tora'nın kanunlarını peygamberlik yoluyla veya *Urim VeTumim* [Koen Gadol'un göğüslüğü *Hoşen*'in içinde yer alan ve Tanrı'dan mesaj almayı sağlayan Tanrı'nın kutsal isimleri] yardımıyla açıklığa kavuşturmak mümkün değildir. Bundan böyle Tora'nın kanunları sadece Tora öğrenimi ve Tora'nın içinden *deraşa* öğretileri yoluyla öğrenilebilir.

Bu yaprakta ayrıca önemli bir bilgiyi de öğreniyoruz: Kral Şelomo, Mişle kitabında şöyle der: "*Zengin ve fakir buluştu; hepsini yapan A-Şem'dir*" (Mişle 22:2). *Gemara* bu pasuğun anlamını şöyle açıklar: Bir fakir, zengin birinden kendisini geçindirmesini ve ona *tsedaka* vermesini istediği, ama zengin adam ona *tsedaka* vermeye istekli olmadığı zaman, Kutsal ve Mübarek Tanrı, ikisinin durumunu tersine çevirir ve bir bakıma onları baştan yapar: fakir zenginleşir ve zengin de fakir hale gelir. İşte pasuğun anlamı da budur: "*Zengin ve fakir buluştu*" – zengin ve fakir karşılaştığı ve zengin adam olması gerekenden farklı şekilde davrandığı zaman, "*hepsini yapan A-Şem'dir*" – *A-Şem* onları yeniden yapar.

MASEHET TEMURA
PEREK 3:
ELU KADAŞİM

Ekmeksiz Korban

Yaprak
17

Sinagogun çocukları, *Kabalat Şabat* ile *Arvit* duası arasında *haham a-kaal*'ın (cemaat hahamı) çevresinde toplandı ve o da her zaman yaptığı gibi, haftanın *peraşasından* Tora sözleriyle konuşmaya başlayarak ardından onlara ilginç bir bilmece sordu.

Ama bilmeceye geçmeden önce bir sorusu vardı: “Hangi *korban* kırk adet unlu mamul eşliğinde getirilir?”

Çocuklar bir ağızdan cevap verdiler: “*Toda-korbanı!*”

“Çok güzel” dedi haham ve bilmecesine geçti: “Hangi *Toda-korbanı* kırk adet unlu mamul eşliğinde getirilmez?”

Etrafa sessizlik hâkim olmuştu. Haham bir öneride bulundu. “Babalarınıza gidip sorun bakalım.” Çocuklar bunu duyar duymaz hızla babalarına danıştılar ve geri dönerek sevinç içinde cevabı verdiler: “Bir *Toda-korbanının* doğurduğu yavru!”

“Çok güzel” dedi haham ve bunu daha küçük çocuklara da açıkladı: “*Toda-korbanı* olarak ayrılmış bir hayvan yavru olduğu zaman, yavrusu da otomatik olarak *Toda-korbanı* konumundadır. Ancak onu getirirken yanında kırk unlu mamul getirmeye gerek yoktur” (Rambam, *Ilhot Temura* 4:1).

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Brooklyn'deki “*Rabenu Hayim Berlin*” *yeşivasının* başkanı ve Amerika'daki Tora Büyükleri Konseyi'nin üyesidir. Varşova'da doğmuş, gençliğinde Slobodka *yeşivasında* öğrenim görmüş ve orada bir *iluy* olarak kabul görmüştür. Hevron *yeşivasını* güçlendirmek için Erets-Yisrael'e çıkmış, orada Rav Kuk'la karşılaşmış ve onun tarzından ve düşünce şekline çok etkilenmiştir. Daha sonra Avrupa'ya dönmüş ve Berlin Üniversitesi'nde felsefe eğitimi almıştır. Orada Rabi Menahem Mendel Şneerson ve Rabi Yosef Dov Soloveitchik'le karşılaşmış ve ikisiyle uzun yıllar boyunca

iyi ilişkilerini korumuştur. Zaman içinde Brooklyn'e taşınmış ve orada “*Rabenu Hayim Berlin*” *yeşivasının* başına geçmiştir. *Yeşivasında* Hasidizm ekolünün temellerini de öğrenimle bütünleştirmiş ve gençlerin Tora dışı öğrenimlerine de destek vermiştir. Ömrünün son yıllarında Erets-Yisrael'e çıkmış ve orada vefat etmiştir.

Özellikle “*Pahad Yitshak*” adını taşıyan kitap serisiyle ünlüdür ve kendisi de bu isimle anılır. Derin ve özgün düşüncesi, Prag'lı Maaral'inkine benzer bir tarzla yazılmış olan kitabında ifade bulmuştur.

Rav
Yitshak
Hutner
(5666-5740)
(1906-1980)

Bir Tannanın Bet-Amikdaş'la İlgili Tanıklığı

Yaprak

18

Tannaların bazıları, II. Bet-Amikdaş Dönemi'nin sonlarına tanık olma ayrıcalığını yaşamışlardır. Bunlardan biri, Rabi Papiyas'tır. Kendisi, Bet-Amikdaş'ta yaşamış olduğu bir olayı aktarmıştır.

Neydi bu olay?

Mişnada, Şelamim-korbanı olarak adanmış bir hayvan yavruladığı zaman, yavrunun da Şelamim-korbanı olduğu söylenmektedir. Rabi Papiyas, Pesah bayramında şahsen Yerusalayim'de bulunduğunu ve Şelamim-korbanı olarak adanmış olduğu bir ineğin yavruladığını, ineği Pesah bayramında Şelamim-korbanı olarak sunduğunu ve yavrusunu da Sukot bayramında yine Şelamim-korbanı olarak getirerek yediğini anlatmıştır.

Rabi Papiyas Bet-Amikdaş'ın yıkılışından sonra da yaşamış ve yıkım sonrası neslin ihtiyar ileri gelenlerinden biri haline gelmiştir.

Masehet Eduyot'ta (perek 7) Rabi Papiyas'ın, ibur a-şana (bir yılın "artık yıl" ilan edilmesi) konusunda başka bir tanıklığı da yer almaktadır.

Yanlışlıkla Getirilen Kurabiyeler

Yaprak

19

Roş Hodeş Şevat'ta Yeuda, bayram havasını yansıtan bir yüz ifadesiyle sinagoga girdi. Elinde üzeri kapalı bir tepsi vardı. Tefiladan sonra oradakiler kendisini hangi vesileyle "mazal tov" dilekleriyle kutlayacaklarını sordular. Yeuda tepside lezzetli kurabiyeler ve bir şişe şarap çıkardı, onları masaya koyarak, dua için gelmiş olan cemaate ikram etti. Bir yandan da anlatmaya başladı: Dün sürümün içinde biraz dolaştım ve besili, iyi bir dişi kuzu buldum. Onu yaklaştırmakta olan Pesah bayramının şerefine Pesah-korbanı olarak adadım. Sizi de bu sevincime ortak etmek için size bu ikramda bulunuyorum.

"Dişi kuzu mı?!" dediler hayretle. Ama onların meseleyi açıklamalarına fırsat bile kalmadan, Yeuda başını iki eliyle tutarak "Eyvah!" dedi. "Bu hatayı nasıl yaptım?! Tabii ki Pesah-korbanı olarak dişi değil, sadece erkek bir kuzu kullanılabilir! Şimdi ne yapacağım?!"

Sinagogun hahamı ona şöyle dedi: "Alahaya göre bu hayvanı, bedeninde bir kusur oluşana kadar serbestçe otlamaya bırakman gerekiyor. Bu olduğu zaman kuzu için pidyon yapacak ve parasıyla Pesah-korbanı olarak başka bir hayvan satın alacaksın. Eğer Pesah gelene kadar kuzunun bedeninde bir kusur oluşmazsa, o zaman bu olduğunda, pidyon parasıyla Şelamim-korbanı alman gerekiyor."

Meron

Meron *moşavı* (kooperatif köy), Meron Dağı'nın yanında, Macaristan'dan *aliya* yapan Yahudiler ve Bağimsızlık Savaşı sırasında 7. Tugay'da görev yapmış dindar askerler tarafından kurulmuştur. Meron Irmağı, *moşavın* yakınından geçer ve suları Amud Irmağı'na dökülür.

Moşava bu ismi, antik Meron kenti nedeniyle verilmiştir. Bu kentin

kalıntıları, *moşavın* batısındaki kayalık yamaçta yer alır. Yapılan kazılarda, yedi kat yerleşim birimi keşfedilmiş, sikkeler, çömlekler ve *mikveler* bulunmuştur ve bunlar, Helenist dönemden Memlük dönemine kadar burada yaşayan sakinlerin geçim yollarına, hangi tarım ürünlerini yetiştirdiklerine ve Yahudilik yaşamının karakterine tanıklık etmektedir.

Harita
Üzerinde

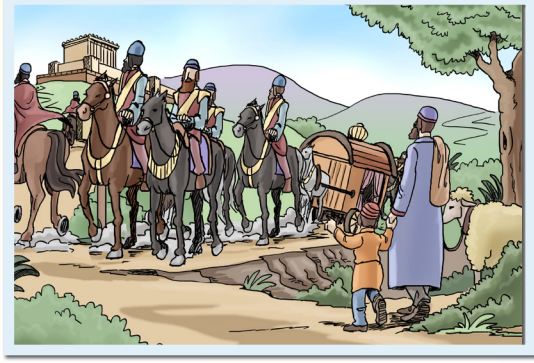
Devamı
191'de

Yehezkel Kralla Karşılaşıyor!

Yaprak

20

Yehezkel heyecanla babasının elini tuttu. Bir *Şelamim-korbanı* gerçekleştirmek üzere *Ar A-Bayit*'e (Tapınak Tepesi) doğru yola çıkmışlardı. Oraya vardıklarında özel bir düzenin farkına vardılar. Askerler ve nöbetçiler dağın etrafına dağılmışlardı ve süvariler görkemli bir arabanın önünde hızla ilerlemekteydi. “Kral! Kral!” diye seslendi Yehezkel heyecan içinde. “Yisrael kralı Bet-Amikdaş’a geliyor!” Yehezkel’in babası, kralın neden böyle normal bir günde Bet-Amikdaş’a geldiğini öğrenmek için etrafındakilere bazı sorular sordu ve oradaki Koenlerden biri ona “Bir *Hatat-korbanı* yapmaya geliyor, çünkü kazara bir günah işlemiş” dedi.

Yehezkel babasına “Mutlaka bir teke getiriyordur” dedi, “çünkü normalde herhangi bir kişinin *Hatat-korbanı* olarak bir keçi getirdiği durumlarda kralın bir teke getirmesi gerekir.”

Koen “Aferin sana çocuk!” dedi. “Görüyorum ki Talmud Tora’daki derslerini iyi öğreniyorsun. Ama bu kez kral herkes gibi bir keçi getiriyor, çünkü bu günahı, henüz kral olmadan önce işlemiş.”

Yeruşalayim’le Şilo Arasındaki Fark

Yaprak

21

Kral Şelomo Bet-Amikdaş’ı inşa etmeden önce, onun görevini yapan Mişkan, Nov şehrinde duruyordu. Mişkan Nov’dan önce de Şilo’daydı.

Bu yaprakta öğrenilen *Gemara*, Şilo ile Yeruşalayim arasında tek bir fark olduğunu söylemektedir: “Şilo’da *kadaşim kalim* (düşük kutsiyete sahip *korbanlar*; bkz. I. Kitap, sayfa 214) ve *maaser şeni* (tarım ürünlerinden ayrılan ikinci onda birlik pay; bkz. I. Kitap, sayfa 127) sınıfındaki ürünler, Şilo’yu gören her yerde yenebilirdi, ama Yeruşalayim’de bunlar sadece surların içinde yenebilirdi.” Burada neden bahsedilmektedir?

Maaser şeni sınıfındaki ürünleri Bet-Amikdaş’ın [veya Mişkan’ın] bulunduğu şehirde yemek gerekir. Aynı şekilde *kadaşim kalim* kategorisindeki *korbanların* eti de sadece Bet-Amikdaş’ın bulunduğu şehrin sınırları içinde yenebilir; ama şehrin dışında yenemez. Mişkan’ın Şilo’da olduğu dönemde, *maaser şeni* ve *kadaşim kalim* etleri, Şilo şehrinde yenirdi; ama bu sadece şehrin içiyle sınırlı değildi, şehrin dışında olup Şilo şehrini görmenin mümkün olduğu herhangi bir yerde de bunları yemek mümkündü. Yeruşalayim bu açıdan farklıdır. Orada *maaser şeni* ürünleriyle *kadaşim kalim* etleri sadece şehrin surları dâhilinde yenebilir; ama şehrin dışındaki bir yerde, bu yerden Yeruşalayim rahatça görülebiliyorsa bile, yenemez.

Kim Kimdir?

Yisrael’in Büyükleri

Belarus’ın Slutsk şehrinde doğdu. Komünistlerin koymuş oldukları yasağa rağmen Tora’yı gizlice, tabiri caizse “yer altında” öğrendi. 5690 (1930) yılında iki arkadaşıyla birlikte, hayatını tehlikeye atarak Rusya’dan kaçtı ve Rav Kuk’un yardımıyla Erets-Yisrael’e ulaşmayı başardı. Burada Kfar Aroe’ye *rav* olarak atandı ve Erets-Yisrael’e özgü *mitsvalar* konusuna odaklandı.

Rav Yisreeli “*Merkaz A-Rav*”

yeşivasında eğitim gördü, büyük hahamlar kurulunda *dayan* olarak ve “*Erets Hemda*” enstitüsünde başkan olarak görev yaptı. Yahudi devleti ve çağdaş ortamda dini yaşamla ilgili *alahasal* konularla çokça meşgul oldu ve devletin Yahudi karakteriyle bağlantılı birçok mücadelede aktif rol aldı.

Kitapları arasında “*Erets Hemda*”, “*Amud A-Yemani*”, “*A-Rabanut VeaMedina*”, “*Perakim beMahşevet Yisrael*” ve başka eserler sayılabilir.

**Rabi Şaul
Yisreeli**
(5669-5755)
(1909-1995)

MASEHET TEMURA PEREK 4: VELAD HATAT

Korban Nihayet Bulundu

Yaprak
22

Yeşayau, *aşavat aveda* (kayıpların sahiplerine geri ulaştırılması) ile uğraşan *gmah*'a (*gemilut hasadim*, yani insanlara herhangi bir konuda yardım etme amacıyla kurulmuş, kâr amacı gütmeyen kurum) başvurdu. Acil yardıma ihtiyacı vardı: “Bir *Hatat-korbanı* gerçekleştirmem gerekiyor” dedi. “Bir hayvanı bu amaçla *korban* olarak adanmış ve Yeruslayim’e getirmiştin. Ama onu kaybettin! Lütfen onu aramama yardım edin. Üzerine ‘Kfar Aza’lı Yeşayau’ya aittir!’ diye bir yazı iliştiirmiştim ve kulağının yanında da kahverengi bir benek vardı.”

Gönüllülerden oluşan bir ekip Yeruslayim’in her tarafında dağıldı, ama çabaları sonuç vermedi. Yeşayau’nun başka çaresi kalmayınca *korban* etmek için başka bir hayvan satın aldı ve *Hatat-korbanı* yükümlülüğünü bu şekilde gerçekleştirdi.

Birkaç gün sonra Yeşayau, bir Yahudi’yi, kaybettiği hayvanla birlikte sokakta yürürken gördü! “Hey! Ribi Yeudi! Bu hayvanı nerede buldun?”

“Birkaç gündür hayvanı kime iade etmem gerektiğini arıyorum! Beni bulduğuna çok sevindim!” dedi adam.

Bu *korbanla* ilgili kural nedir? Bir *alahaya* göre, kaybolan ve yerine başka bir hayvanın *korban* olarak kullanıldığı bir *Hatat-korbanı*, daha sonra bulunduğu zaman – ölmelidir. Acaba bizim durumumuzda bu hayvan “kaybolmuş” muydu? Doğru; sahibi ve diğer insanlar açısından hayvan kaybedilmiş durumdaydı; ama hayvanı bulan adam açısından hayvan kayıp değildi...

Gemara bu durumla ilgili kuralın belirsiz kaldığını söylemektedir...

Yeoyada A-Koen

Yaprak
23

Bu yaprakta öğrenilen *Gemara*, Yeoyada A-Koen’den bahsetmektedir ve biz de bu fırsatı, onun hayatı hakkında bazı bilgileri almak için kullanacağız.

Yeoyada A-Koen, döneminde Koen Gadol görevindeydi ve Peygamber Zeharya’nın da babasıydı.

Kral Ahazya öldükten sonra, Kral Yeoram’ın kızı ve Yeoyada A-Koen’in eşi olan Yeoşavat, Kral Ahazya’nın, o sırada küçük bir çocuk olan oğlu Yoaş’ı gizlemiş ve onu, yedi yaşına gelene kadar gizlice yetiştirmişti. Yoaş yedi yaşına geldiğinde Yeoyada A-Koen onu kral olarak tahta çıkardı ve krallığında ona rehberlik etti. Kral Yoaş, Yeoyada A-Koen hayatta olduğu sürece doğru davranmış ve *A-Şem*’in gözlerinde doğru olanı yapmıştı.

Ancak Yeoyada A-Koen vefat ettikten sonra Yoaş günah işlemeye başladı ve Yeoyada A-Koen’in oğlu olan Peygamber Zeharya onu ikaz edip günahları nedeniyle azarladığı zaman, Kral Yoaş, Peygamber Zeharya’nın Bet-Amikdaş’ta öldürülmesi talimatını verdi! Yoaş böylece, Zeharya’nın, kendisini korumuş, yetiştirmiş ve tahta çıkarmış olan anne ve babasının iyiliklerine berbat bir şekilde sırt çevirmiş oldu.

MASEHET TEMURA
PEREK 5:
KETSAD MAARİMİN

İnekten Süt Sağarken Akla Gelen Soru

Yaprak

24

Zevulun huzursuzdu. Dün gece komşusu Yitshak, Zevulun'un babasına, ineğinin, *behor* yavrusunu doğurduğunu anlatmıştı ve bugün, Zevulun, Yitshak'ın ricası üzerine, onun inekleri sağmasına yardım etmek için gittiği ahırda, yeni doğmuş bir buzağının kapalı bir yere konmuş ve kapının üzerine de “*Ola-korbanı*” ibaresinin ilştirilmiş olduğunu görmüştü.

Evine döndüğünde Zevulun “Baba!” dedi. “Komşumuz Yitshak'ın ineğinin doğurduğu *behor* yavru nasıl *Ola-korbanı* oluyor? Tora, *kaşer* bir çiftlik hayvanının doğurduğu *behor* yavrunun *Behor-korbanı* sıfatıyla kutsal olduğunu ve Koen'e verilmesi gerektiğini söylemiyor mu?!”

“Güzel bir soru sordun” diye cevap verdi babası gülümseyerek ve Zevulun'a, *behor* bir yavrunun, bir *Ola-korbanı* olarak kutsiyet kazandığı istisnai bir duruma tanık olduğunu anlattı. Komşusu Yitshak, bu buzağıyı henüz doğmadan önce bir *Ola-korbanı* olarak adamıştı ve bu nedenle buzağı, bir *behor* olarak kutsiyet kazanmadan önce, bir *Ola-korbanı* sıfatıyla kutsiyet kazanmıştı. İşte bu yüzden buzağı bir *Behor-korbanı* olarak değil bir *Ola-korbanı* olarak getirilecekti.

Ola mı Şelamim mi?

Yaprak

25

Hâlâ Zevulun'un köyündeyiz. Ve Zevulun bir kez daha, hayret dolu bir yüz ifadesiyle babasına geldi. “Baba! Böyle bir şey nasıl olabilir? Bir adamın bir hayvanı *Ola-korbanı* olarak adadığını ve sonra onu bir *Şelamim-korbanı* olarak getirdiğini gördüm. Bunu yapmak yasak! Öyle değil mi?”

“Doğru, sevgili oğlum” dedi babası. “Bana tam olarak ne olduğunu anlat. O zaman belki sana bir cevap verebilirim.”

“Pekâlâ” diye anlatmaya başladı Zevulun. “Günlerden bir gün, komşumuz Yitshak'a inekleri sağmakta yardım ettiğim sırada, hamile bir hayvana işaret edip ‘Bu ineğin yavrusunu *Ola-korbanı* olarak adıyorum’ dediğini gördüm. Birkaç gün sonra buzağı dünyaya geldi. Ve şimdi Yitshak'ın, buzağının üzerine ‘*Şelamim-korbanı*’ diye bir not ilştirdiğini gördüm. Onu *Şelamim-korbanı* olarak sunmak üzere demin Bet-Amikdaş'a doğru yola çıktı. Belki bir an önce ona yetişip, hatalı olduğunu bildirmemizde fayda var!”

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Yirminci yüzyılın en büyük *posek*lerinden (*alaha* otoritesi) biridir. Yeruslayim'de doğmuş ve “*Ets Hayim*” *yeşivasında* öğrenim görmüştür. Daha sonraları “*Kol Tora*” *yeşivasının* başına *roş yeşiva* olarak atanmıştır. Henüz genç yaşında, dehası ve *alaha* kararları verme kabiliyeti kolaylıkla görülmekteydi. Şabat ve Yom Tov'da elektrik kullanımına dair *alahaları* ele aldığı kitabı “*Meore Eş*”, neslin en büyük otoritelerinin mutabakatına nail olmuştur. Ülke içinde ve dünya çapında birçok kişi, *alaha* sorularıyla kendisine danışırlardı.

Tora alanındaki büyüklüğüne ek olarak, Rabi Şelomo Zalman Oyerbah, yüksek karakteri, nezaketi ve herkesi karşılarken gösterdiği güler yüzüyle de tanınmıştır. Dindar Yahudiliğin tüm akımlarının kabulüne ve hayranlığına nail olmuştur ve tartışmalardan ve siyasi bir duruş benimsemekten kaçınmıştır.

Kitapları arasında “*Alihot Şelomo*”, “*Şulhan Şelomo*”, “*Minhat Şelomo*” sayılabilir.

Günümüzün büyük *posek* ve *rav*larından birçoğu onun öğrencisidir. Kişiliği, “*A-Tora A-Mesamahat*” adlı kitapta tarif edilmektedir.

**Rabi
Şelomo
Zalman
Oyerbah**
(5670-5755)
(1910-1995)

“Sevgili oğlum” dedi babası sevecen bir ifadeyle. “Yitshak’ın yavruyu *Ola-korbanı* olarak adadığı konusunda haklısın. Ama Yitshak onu *Şelamim-korbanı* olarak sunmakla doğru davranıyor. Çünkü yavruyu doğuran ineği daha önce *Şelamim-korbanı* olarak adamıştı ve kurala göre bir inek hamileyken bir *korban* olarak adandığı zaman, karnındaki yavru da otomatik olarak aynı türden bir *korban* şeklinde adanmış olur, çünkü karındaki yavru da annenin bir parçasıdır. Bu nedenle, daha sonra yavruyu *Ola-korbanı* olarak adadığını söylediğinde bu sözleri bir anlam taşııyordu.”

Yarı-Yarıya Bilmecesi

Yaprak

26

Melamed Rabi Şimşon öğrencilerine bir sürpriz yapmaya karar verdi. Çocukların her birinin evine bir zarf gönderdi. Üzerinde “Sevgili öğrenci ... için” yazıyordu.

Çocuklar zarfları açtılar ve içlerinde, sevgili *melamed*lerinin gönderdiği bir bilmecayı buldular. Orada şöyle yazıyordu: “Ben yarı-yarıyayım ve sonunda iki olacağım. İpucu: *Korban* kanunları.”

Çocuklar anne ve babalarıyla oturup kafa yormaya başladılar. Bazıları yardım almak için büyükbabalarına ve amcalarına telefon ettiler. Sonunda hepsi bilmecenin ilginç cevabını buldu:

Bir adam bir hayvanı *korban* olarak adayıp “Bu hayvanın yarısını *Ola-korbanı*, yarısını da *Şelamim-korbanı* olarak adıyorum!” dediyse, bu hayvanı *korban* olarak sunmak mümkün değildir. Bu nedenle hayvanın bedeninde bir kusur oluşana kadar beklemeli ve bu olduğu zaman onu satmalı, elde ettiği parayla da bir *Ola-korbanı* ve bir *Şelamim-korbanı* satın almalıdır.

Talmud Yerusalmi Nerede?

Yaprak

27

Talmud Bavli ve Talmud Yerusalmi, *Mişna*’nın altı faslı (*Şişa Sidre Mişna* – kısaca *Şas*) üzerine kompoze edilmiştir. Ancak *Mişna*’nın altı faslı üzerine yazılmış olan Talmud’un bütünü günümüze erişememiştir. Başka kısımların yanında, örneğin, *Mişna*’nın altı faslından biri olan *Kadaşim* (Kutsallar) hakkında Talmud Yerusalmi yoktur.

Rişonim Dönemi otoritelerinin kitaplarından, bu otoritelerin, Talmud Yerusalmi’nin *Kadaşim* kısmına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Hida (Rabi Hayim Yosef David Azulay; bkz. VI. Kitap, sayfa 210) bunu birkaç yerde kanıtlamaktadır.

Acaba Raşi’nin şimdi içinde bulunduğumuz yaprak üzerindeki açıklamalarında da, onun elinde Talmud Yerusalmi’nin *Kadaşim* kısmının bulunduğu dair bir kanıt olabilir mi? “*Gavra lo ithazik*” başlıklı açıklamasında Raşi şöyle yazmaktadır: “Yerusalmi’nin lisanıyla: Abaye sordu...” Raşi’nin bu açıklaması bağlamında ele aldığı konu *Kadaşim* faslıyla ilgili olduğu ve elimizdeki Talmud Yerusalmi kısımlarında Raşi’nin alıntılıdığı gibi bir ifade geçmediği için, bazı araştırmacılar, Raşi’nin *bet midraşim*’de *Kadaşim* faslı üzerine Talmud Yerusalmi açıklamaları olduğuna dair burada kanıt olduğunu öne sürmek istemişlerdir!

Ancak *Mefaneah Neelamim* adlı kitap, Raşi’nin bu sözlerinde herhangi bir kanıt olmadığını, çünkü Raşi’nin burada “Yerusalmi” derken Talmud Yerusalmi’yi değil, Yerusalayim’de bulunan bir *yeşivayı* kastettiğini belirtmektedir. Raşi’nin burada yaptığı, kutsal şehir Yerusalayim’deki tanınmış bir *yeşivada* öğrenildiği şekliyle *Gemara*’dan alıntı yapmaktan ibarettir.

Meron (devam)

Meron’da yaşayan Yahudiler arasında, buraya Bar Kohba isyanından sonra gelenler de vardı.

Meron’da, Galil bölgesinin en büyük *bet keneset*lerinden (sinagog) biri yer alır. Bu *bet keneset* buranın en merkezi mekânıydı. MS üçüncü yüzyılda inşa edilmiş olan sinagogun ön cephesi güneye, Yerusalayim’e doğru dönüktür. Sinagogun batısında Rabi Şimon

bar Yohay (Raşbi) ve oğlu Rabi Elazar’a ait olduğu düşünülen ünlü türbe vardır. Her yıl *Lag LaOmer* günü, Raşbi’nin anısına on binlerce kişinin katılımıyla büyük bir *ilula* (anma töreni) düzenlenir. Bazı geleneklerde saçları üç yaşına kadar uzatılan erkek çocukların, “*halake*” adı verilen ilk saç kesme törenini birçok kişi burada gerçekleştirmeyi âdet edinmiştir.

H a r i t a
Üzerinde

SON

MASEHET TEMURA
PEREK 6:
KOL AASURİN

Yedi Yıllık Bekleyiş

Yaprak

28

Mişna bir *alahayı* öğretmektedir: Putperestliğe ayrılmış bir hayvan – yasaktır. Başka bir deyişle, eğer putperestler bir hayvanı bir putun önünde kurban etmek üzere ayırmışlarsa, bu hayvanı *Mizbeah*’a çıkarmak yasaktır – bu hayvan Bet-Amikdaş’ta *korban* olarak sunulamaz. Ama bu hayvanın üzerindeki eşyaları Bet-Amikdaş’a vakfetmek mümkündür. Örneğin, eğer hayvanın boynuna takılmış olan altın bir zincir ve benzeri şeyler Bet-Amikdaş’a bağışlanabilir, çünkü putperestler hayvanın üzerindeki eşyaları değil, sadece hayvanın kendisini putperest ibadete adanmışlardır.

Reş Lakiş, böyle bir hayvanla bağlantılı ilginç bir *alaha* söyler: “Yasak sadece yedi yıl için ayrılmış olan içindir.” Nedir kastettiği? Bir açıklamaya göre (Raşi’nin bir açıklaması), eğer bir hayvan putperest ibadete adanmış, ama yedi yıl boyunca bir puta kurban edilmemişse, artık putperestliğe vakfedilmiş bir hayvan olması nedeniyle yasak değildir; çünkü eğer aradan bu kadar yıl geçmesine rağmen onu hâlâ kullanmadılarsa, onu artık putperestliğe adıyor sayılmazlar. Böylece yasak da kendiliğinden iptal olur.

Kim Kimdir?

Yisrael’in Büyükleri

Litvanya’da doğmuş, ailesiyle birlikte Erets-Yisrael’e çıkmış ve Yerusalayim’deki Mea Şearim mahallesine yerleşmiştir. Kendi başına Tora öğrenmiş ve büyük *Bet Din*’de *dayan* olarak görev yapmıştır. Rav Şah’ın vefatından sonra, Rav Elyaşiv Litvanya kökenli toplumun lideri ve *alaha* kararları açısından en yüksek otorite olarak görülmeye başlanmıştır. Tüm hayatını adamış olduğu

Tora öğrenimindeki hayranlık uyandırıcı devamlılığıyla tanınmıştır. *Alaha* ve genel toplumsal konular alanındaki cevaplarını öğrenmek üzere birçok kişi onun kapısına gelirdi.

Rav Elyaşiv, altmış yılı aşkın bir süre boyunca Mea Şearim mahallesindeki *Bet Midraş* “*Oel Tora*”da ve orada bulunan “*Tiferet Bahurim*” sinagogunda Tora öğrenmiş ve öğretmiştir.

**Rabi Yosef
Şalom
Elyaşiv**
(5670-5772)
(1910-2012)

Gidon

Yaprak

29

Şofetim (Hâkimler) Kitabı'nda anlatılan Yisrael hâkimlerinden Gidon'un döneminde, Bene-Yisrael, *A-Şem*'e karşı günah işlemişler ve O da halkı, kendilerine büyük sıkıntılar yaşatan Midyanilerin eline teslim etmişti.

Günlerden bir gün *A-Şem*'in bir meleği Gidon'a göründü ve ona "*A-Şem* seninle yiğit savaşçı! Git ve Yisrael'i kurtar!" dedi. Gece vakti, *A-Şem*, Gidon'a şöyle talimat verdi: "Babanın evinden, yedi yıldır putperest amaçlarla beslemekte olduğu boğayı al, onun put için inşa etmiş olduğu sunağı yık ve bu sunağın yanına dikmiş olduğu *aşera* ağacını (putperest amaçlarla dikilmiş bir ağaç) kes. Putperest amaçla yapılmış olan o sunağın taşlarıyla *A-Şem*'in Adına bir *mizbeah* inşa et, babanın putperest amaçlarla beslemiş olduğu boğayı orada Bana *korban* olarak sun ve onu *aşera* ağacının odunlarıyla yak."

Bu yaprakta öğrenilen *Gemara*, o gece Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın, Gidon'a sekiz yasak konusunda izin verdiğini belirtmektedir. Bu yasakların altısı şunlardır: *Mişkan*'ın dışındaki herhangi bir yerde *korban* gerçekleştirme yasağı; gece vakti *korban* yapma yasağı; Koen olmayan biri tarafından *korban* gerçekleştirme yasağı; bu işlemin gerektirdiği özel araçları kullanmaksızın *korban* yapma yasağı; bir *aşera* ağacından elde edilmiş odunları *korban* için kullanma yasağı; putperestliğe adanmış bir hayvanı *korban* olarak kullanma yasağı.

Köpekler Dışarı!

Yaprak

30

Kutsal Tora'mız, Bet-Amikdaş'a "köpek bedeli" getirmenin yasak olduğuna hükmetmiştir. Örneğin bir köpek karşılığında satın alınmış bir boğa, *korban* olarak *Mizbeah* üzerine çıkarılmaya uygun değildir.

Peki ya bir *bet keneset* (sinagog)? Acaba bir *bet kenesette*, köpek karşılığında satın alınmış bir eşya kullanılabilir mi?

Gemara bu konuya değinmemektedir, ama *Rişonim* Dönemi otoritelerinden Rabenu Yeruham (*Hava, Nativ* 23, Bölüm I), bir köpek karşılığında elde edilmiş herhangi bir eşya veya madde ile *bet keneset* için *Sefer Tora*, kandil, yağ veya diğer herhangi bir şey yapmanın yasak olduğunu yazar. Rema da bunu *alaha* olarak getirmiştir (*Şulhan Aruh, Orach Hayim* 153:21).

Petah Tikva

Petah Tikva şehri "*A-Yişuv A-Yaşan*" (eski yerleşim) mensubu kişilerce 1878 yılında kurulmuştur. *A-Yişuv A-Yaşan*, *aliya* dalgaları öncesinde de Yeruslayim'de yaşayan ve ülke dışından gönderilen bağışlarla geçinen Yahudilerdi. Bu grup, Erets-Yisrael'i

bayındır hale getirmek suretiyle son kurtuluşu yakınlaştırmak gerektiğine karar vermişlerdi. Petah Tikva'nın ilk yerleşimcileri, Yoel Moşe Salomon'un liderliğinde, Yeşua Ştampfer, Zerah Barnet, David Gutman, Elazar ve Yeuda Rab ve Mihel Leib Katz'dı.

**Harita
Üzerinde**

Devamı
195'te

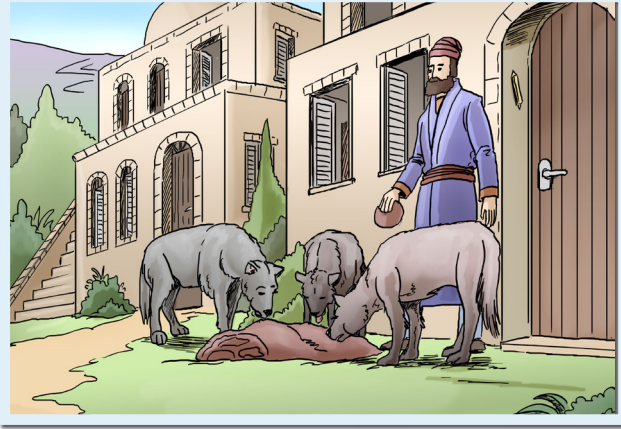
Köpeklere Verilen Ödül

Yaprak

31

Önceki yazımızda, *A-Şem*'in onuru nedeniyle, Tora'nın, köpek karşılığında satın alınmış bir şeyi Bet-Amikdaş'ta kullanmayı yasakladığını öğrenmiştik. Bu yazımızda, Tora'nın, köpeklere yiyecek verilmesini istediğini öğreneceğiz...

Bu *masehet* içinde birkaç yerde belirli bir soru ele alınır: Diyelim ki *korban* olarak ayrılmış bir hayvanda, aynı zamanda *terefa* (bkz. sayfa 17 ve 40) olmasına da yol açan bedensel bir kusur ortaya çıktı. Bu hayvan için *pidyon* yapılsa (yani karşılığında para verilerek kutsiyetinden kurtarılsa) bile, hayvan *terefa* olduğu için yenemeyecektir. Acaba böyle bir durumda, hayvan öldükten sonra etini, yiyecek olarak köpeklere vermek amacıyla yine de *pidyon* yapılabilir mi?

Gemara'nın bu sorusunun altında yatan sebep nedir? Neden *terefa* hale gelmiş bir *korban* köpeklere yedirelim? Bundan basitçe, gerçekten de eti mutlaka köpeklere vermekte özel herhangi bir şey olmadığı, sadece insanların genellikle, kendi yiyemedikleri yiyecekleri köpeklere verdikleri için bu sorunun sorulduğu sonucu çıkarılabilir. Ancak, belki de şaşıracaksınız; Raşi'ye göre (*Pesahim* 22a açıklamalarında), *terefa* hale gelmiş hayvanların etini köpeklere yedirmekte *mitsva* vardır, çünkü Tora, Mısır Çıkışı sırasında köpeklerin hiç havlamayıp Bene-Yisrael'e sıkıntı vermemelerinin karşılığında onlara bu etleri ödül olarak vermiştir.

Acaba köpekler Mısır'da neden havlamak istemiş olabilirler? Çünkü *behor*ların ölümü sırasında köpeklerin *behor* yavruları da ölmüştü! Duydukları keder nedeniyle onlar da havlamak istemişlerdi, ama Kutsal ve Mübarek Tanrı, Bene-Yisrael'in sıkıntı yaşamamaları için köpeklere havlamayı yasakladı. Köpekler de duydukları kedere rağmen havlamayınca, *terefa* hale gelmiş etlerin kendilerine verilmesiyle ödüllendirilmişlerdir (İbn Ezra, Şemot 11:7 açıklamaları).

Ama bu, *terefa* hale gelmiş normal hayvanlar için geçerlidir. Buna karşılık, eğer bir *korban*, *terefa* haline geldiyse, onun etini köpeklere yedirmek için *pidyon* yapılmaz (bkz. sayfa 115).

Kim Kimdir?

Yisrael'in Büyükleri

Yeruşalayim'li köklü bir ailenin çocuğu olarak Yeruşalayim'de doğmuş, "*Ets Hayim*" ve "*Hevron*" yeşivalarında öğrenim görmüştür. Henüz gençliğinde, ülke içindeki en büyük hahamlarla iletişim kurmuştur. Büyük *Bet Din*'de *dayan* ve *av bet din*, Hahambaşılık konseyinde de üyelik görevlerinde bulunmuştur.

1983 yılında, Rav Şapira, Yisrael'in Aşkenazi hahambaşısı olarak göreve atanmış ve Sefaradi hahambaşı Rav

Mordehay Eliyau ile birlikte yaklaşık on yıl boyunca bu görevi sürdürmüştür.

Altmış yılı aşkın bir süre boyunca Yeruşalayim'deki "*Merkaz A-Rav*" yeşivasında Tora öğretmiş ve 5742 yılından vefatına kadar burada *roş yeşiva* olarak görev yapmıştır.

Birçok kitap yazmıştır. Bunlar arasında Tora üzerine özgün fikirler, *alaha* kararları, konuşma ve makaleler vardır.

Rabi
Avraam
Elkana
Kaana
Şapira
(5671-5767)
(1911-2007)

**MASEHET TEMURA
PEREK 7:
YEŞ BEKODŞE MİZBEAH**

Rabi Yohanan

Yaprak Bu yaprakta *Gemara*, Rabi Yohanan'ın adıyla bir *alaha* aktarmaktadır ve biz de onun hayatı hakkında bazı bilgiler alacağız. Rabi Yohanan, ikinci nesilde Erets-Yisrael'deki *Amoraim*'in en büyüğü ve aslına bakılırsa tüm neslin lideriydi ve Babil'deki hahamlar da ona tabiydi. Rabi Yohanan, Teverya'da büyük bir *yeşiva* kurmuştu ve orada seksen yıl boyunca *roş yeşiva* olarak görev yapmıştı! *Yeşivasındaki* öğrencilerden biri, Rabi Şimon ben Lakiş'ti. Kısaca Reş Lakiş adıyla anılan bu öğrencisi, daha sonra Rabi Yohanan'ın "*talmid-haver*"i (hem öğrencisi hem de öğrenim partneri) olmuştu.

32

Rabi Yohanan'ın çok sayıda öğrencisi olmuştur. Aralarında Rav Ami, Rav Asi, Rav Hiya bar Aba'nın da olduğu bu öğrencilerden birçoğu bir sonraki neslin liderleri ve ondan sonraki *roş yeşivalar* haline gelmişlerdir.

Rabi Yohanan'ın büyüklüğü nedeniyle, *A-Şem*, onun, Rav Kaana'nın öldükten sonra dirilmesi için etmiş olduğu duayı kabul etmiştir!

Rabi Yohanan 4039 yılında vefat etmiştir.

Pesah'ta Hamets!

Yaprak Koen ailesinin evinde büyük bir panik yaşanıyordu! Ailenin annesi çocukların odasından bembeyaz bir suratla çıktı ve gözleri dolu bir halde, ailenin babasına "Küçük Yeuda'nın şiltesinin altında *hamets* buldum" dedi.

33

Pesah bayramının ara günleriydi (*hol a-moed*) ve aile fertleri bu nedenle tam bir şoka girmişti. Baba hemen kendisini topladı, bahçede küçük bir konserve kutusunun içinde ateş yaktı ve *hametsi* küle dönüşene kadar yaktı.

Hametsin yakılmasının ardından, büyük çocuklardan Berahya ilginç bir soru attı ortaya: "Baba! Şimdi bu külden yararlanabilir miyiz? Yoksa tıpkı *hametsten* faydalanmanın yasak olması gibi bu külden yararlanmamız da mı yasak?"

Petah Tikva (devam)

Kurucular, Umlabes adlı Arap köyünün topraklarını satın aldılar ve daha sonra büyük bir şehir haline gelecek olan kasabayı bu toprakların üzerine kurdular. Şehrin ismi, Oşea kitabından (2:17) alınmıştır: "*Ve oradan ona bağlarını vereceğim ve keder vadisini bir ümit kapısına (Petah Tikva) dönüştüreğim.*"

İlk yerleşim dönemi, yerleşimcilerin sınırlı tarım bilgisi ve uygun eğitim eksikliği nedeniyle bazı zorluklarla karşılaştı. İlk üç yıl boyunca, Arap komşularının soygun ve tacizleriyle saldırıya uğradılar. Bunun yanında, Yarkon Irmağı'nın taşması da kasabaya zarar verdi.

**Harita
Üzerinde**

Devamı
199'da

Babası duyduğu bu sorudan dolayı çok keyiflenmişti. Çocuklarıyla birlikte eve çıktı, *alaha* kitabını açtı ve onlara, *Tur*'un bu konuda yazdıklarını gösterdi. *Tur*, bu sorunun cevabının, Rabi Yeuda ile diğer Hahamlar arasındaki, bu sayfada geçen bir görüş ayrılığına bağlı olduğunu söylemekteydi. Rabi Yeuda'ya göre, yakma işleminden sonra küllerden faydalanılabildi. Diğer Hahamlar ise, külden faydalanmanın da yasak olduğu görüşündeydi.

Keyif almak istiyor musunuz? O zaman *Tur*'un *Orah Hayim* bölümünü açın ve onun 445. maddedeki sözlerini okuyun.

Dur!

Yaprak

34

Gelin Bet-Amikdaş'ın *Azara* adı verilen avlusuna girelim ve oradaki çarpıcı bir olaya tanık olalım.

Ribi Ovadya,, elinde bir *Aşam Taluy* kurbanıyla Bet-Amikdaş'a gelmişti. *Aşam Taluy*, *karet* cezasını gerektiren bir ihlalde bulunup bulunmadığından emin olmayan birinin getirmesi gereken *korban*a verilen isimdir. Bu *korban*, konu açıklığa kavuşana kadar böyle birinin ceza görmesini önler.

Görevli Koen, Ribi Ovadya'yı karşıladı, *korbanda* herhangi bir bedensel kusur olup olmadığını kontrol etti ve ardından onu kesti, kanını aldı ve *Mizbeah*'ta kanla yapılması gereken işlemler için oraya gitti.

Kan *Mizbeah*'ın üzerine atılmadan hemen önce bir ses duyuldu: “Dur!” Koen durdu ve bu bağırmanın sebebinin ne olduğunu öğrenmek için arkasına baktı. Anlaşılan tam da o sırada hızlı bir ulak gelmişti. Ulak, Ribi Ovadya'ya, konu hakkında şüphe kalmadığını ve işleyip işlemediğinden emin olmadığı o günahı işlemediğini müjdeledi! Ribi Ovadya, yemiş olduğu bir içyağı türünün, yasak türden mi yoksa serbest türden mi olduğu konusunda şüpheye düşmüştü. Ve işte, şimdi gelen ulak, o içyağının *kaşer* olduğunu kesin olarak bildiğini söyledi.

Ortada bir şüphe olmadığı anlaşıldığı anda, *korbanın* kanını *Mizbeah* üzerine atmamak gerekir, çünkü Ribi Ovadya artık bir *Aşam Taluy* kurbanı getirmekle yükümlü değildir. Bu durumda, artık kesilmiş olan *korbanın* eti yakılacak, ama *Mizbeah* üzerinde hiçbir işlem yapılmayacaktır.

Bu yaprakta *Masehet Temura* sona ermektedir.

